

JÓ KORMÁNYZÁS ÉS A KÖZJÓ

politikai és jogfilozófiai szemszögből

FRIVALDSZKY JÁNOS

PÁZMÁNY PRESS
Budapest 2016

Jelen publikáció a Lósy Imre Alapítvány a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karáért támogatásával jelent meg.

Lektorálta: Dr. Turgonyi Zoltán

© PPKE JÁK, 2016

ISSN 2062-0837
ISBN 978-963-308-285-0

Kiadja: Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
1088 Budapest, Szentkirályi u. 28–30.
www.jak.ppke.hu
Felelős kiadó: Dr. Szabó István dékán

Tördelte: Könczöl Miklós
 $\text{\LaTeX} 2_{\epsilon}$ [pdfTeX] rendszeren, *Times* betűkkel

Nyomás: Duna-Mix Kft.
www.dunamix.hu

TARTALOMJEGYZÉK

I. <i>Közelítések a politikai közösség közjáva, a politikai hatalom, a jó kormányzás és a szuverenitás fogalmaihoz</i>	9
II. <i>A közjó Aquinói Szent Tamásnál és a neotomista természetjogi gondolkodásban</i>	11
1. Elöljáróban: az elemzés tárgyköre és célja – módszertani megfontolások és lehatárolások	11
2. Arisztotelész: a politikai közösség célja a közösség java	12
3. Az igazságosság fajtái és a közjó Szent Tamásnál	13
4. A közjó tartalma: a ‘rész’ és ‘egész’ viszonya Tamásnál és egyes kortárs neotomistáknál	16
5. A törvényalkotás lehetőségei a helyes életvitel tekintetében	24
6. Mi nem lehet a közjó tartalma? A közjóval ellentétes törvény érvényességének és kötelező erejének kérdése	26
7. A helyes állam- és kormányforma kérdéséről a közjó szemszögéből	29
8. A közjó és a politikai barátság	31
9. Kitekintés és összefoglalás: Aquinói Szent Tamás politikai filozófiája dióhéjban	33
III. <i>Politikai viszony, közjó és politikai barátság</i>	37
1. Elöljáróban: a politikai és a jogi viszonyról	37
2. A politika integratív jellegének természete: szükségszerűen kizáró?	38
3. A testvériség politikai és jogfilozófiai fogalmához	63
IV. <i>Modern kor: szuverenitás- és törvényhozás-központú politikai gondolkodás</i>	69
1. Az állam szuverenitása és kormányzati hatalom a középkortól a felvilágosodásig	69
2. Parlament, kormány és a kormányzás XVIII-XIX. századi modellje	70
V. <i>Jó kormányzás a neokonzervatív/neoliberális korszak után: a közjóra irányuló szubszidiárius-relacionális kormányzás felé</i>	73
1. A jó kormányzás több kell, hogy legyen, mint üres elv-gyűjtemény: a közjó helyes filozófiáján kell nyugodnia	73

2.	A kiindulópont: a legalapvetőbb emberi normatív valóságok természetjogilag rögzített tartalmúak, így nem tehetők manipulatív identitáspolitiká tárgyává	74
3.	A jó kormányzáshoz szükséges közjó fogalmi elemeinek nyomában	79
3.1.	A közjó szükségessége a jó kormányzáshoz	79
3.2.	A radikális liberális, a neoliberais és a főáramú (új)baloldali társadalomkoncepciók tarhatatlansága	82
3.3.	Az intézménytelenítéstől, az intézmények konkurenciáján át az alapvető intézmények rehabilitálásáig: a család intézményének kiemelt jellege	85
3.4.	A neokonzervativizmus félrecsúsítása: a neoliberais antropológia és társadalomkép meghaladottsága – a perszonalista és családközpontú közpolitika-alkotás felé	96
3.5.	A pénzügyi-gazdasági világválság tanulságai: a neokonzervativizmus által is támogatott korlátozásmentes globális pénzügyi és gazdasági piac mítoszának összeomlása	99
3.6.	A jó kormányzáshoz búcsút kell venni a hobbesi antropológiától, de újragondolandó az Adam Smith-i piacfelfogás általános érvénye is a testvériség újrafelfedezése jegyében	109
4.	A jó kormányzás új formája felé	128
4.1.	A neokorporativizmustól a neoliberalizmusig	128
4.2.	A kormányzás neoliberais és neoweberi modelljének egybevetése	129
4.3.	A partnerségen és a hálózatokon nyugvó governance-kormányzás kérdőjelei: a perszonalitás, a közjó és a szubszidiaritás elveinek szükségessége	131
4.4.	A szubszidiárius kormányzás felé	135
4.5.	A politikai relationalitás alapvető formái: ‘alkotmányos szövetség’, ‘közpolitikai szerződés’, ‘politikai barátság’ és a politikai bizalom	135
5.	Új normarendszerek és normakövetési módok: a magatartásirányítás alternatív formái felé	138
6.	Összefoglalás	141
VI.	<i>A politikai véleménynyilvánítás szükségessége, joga és felelőssége a közjó és a jó kormányzás szemszögéből – eszmetörténeti elemzések tükrében</i>	143
1.	John Stuart Mill véleménynyilvánítás-szabadságról alkotott elméletének értékelése: valóban a klasszikus érvelési mód útját járta?	143

2. A politikai cenzúra modern eszmetörténeti forrásvidéke, avagy Rousseau a közvéleményről és a cenzorról	152
3. A vélemények társadalmi nyilvánosságának szerepe a közjő és az arra irányuló jó kormányzás szemszögéből	157
<i>Két közpolitikai kérdés politikai filozófiai elemzése</i>	165
VII. <i>A jelen európai migráció értékelése: menekültek – „asylum shopping” – beszüremkedő terroristák</i>	165
1. A menekülés szüksége menekülti alanyi jogot szül – a menekültek befogadása a politikai közösségek (államok) erkölcsi és jogi kötelessége	165
2. Az a menekült, aki annak mondja magát, avagy mindenki menekült, aki menekültstátuszt kér?	171
3. A gazdasági migráció kiváltó okainak enyhítése, perspektivikus megszüntetése a gazdagabb országok és a nemzetközi közösség erkölcsi kötelessége	175
4. A fejlett országok jóléti rendszereinek és neoliberális ideológiájának fogyasztói szemléletű migrációt gerjesztő hatása: az ‘asylum shopping’ szociológiája	178
5. A gazdasági migránsokra épülő multikulturalizmus európai integrációs-asszimilációs gyakorlata nem működik: nemzetpolitikai alapú társadalomszervezésre van szükség a családpolitika erősítésével	183
6. A terrorizmus elleni védekezés a legalapvetőbb nemzeti és nemzetközi köteleesség	192
7. Gazdasági jellegű nemzetközi szolidaritás szükségessége a világ menekülttáborainak megsegítésére	193
VIII. <i>A vasárnapi kötelező pihenőnap természetjogi alapjai és közpolitikai lehetőségei</i>	195
1. A ‘szabad vasárnap’ természetjogi alapjai	195
1.1. A heti pihenőnap, mint az emberi személy munkához való természetes jogának része	195
1.2. A munkásmozgalmak a szabad vasárnapért küzdöttek	197
1.3. A szabad vasárnap évezredek hagyománya önmagában legitimálja ezt az intézményt	200
1.4. A vasárnap megünneplése az embernek mint természeténél fogva vallásos lénynek a joga	201
1.5. A heti pihenőnap, mint a vallásszabadság gyakorlásához való jog időbeli előfeltétele	203

1.6.	A vasárnapi pihenőnap mint a családnak és az embernek mint 'családi lénynek' természetes joga	205
1.7.	A pihenőnap, mint az emberi személy létminőségéről való állásfoglalás: a személy minden oldalról való kifejtéséhez való joga	206
1.8.	A vasárnapi pihenőnap a szeretet és a szolidaritás cselekedeteinek kiemelt ideje	207
1.9.	A gazdasági és társadalmi érvek és érdekek ütközésekor a filozófiai antropológiából származó erkölcsi érvek helyes rendje kell, hogy érvényesüljön	208
2.	A szabad vasárnap intézményesítése a teoretikus közpolitikai megfontolások szempontjából	209
2.1.	'Társadalompolitikai cél' és 'közpolitikai eszköz' egymáshoz való viszonya	209
2.2.	'Szabad vasárnap': egy helyes közpolitikai döntés nem csak egy-két alkotmányjogi elvet tekint, hanem az alkotmányos rendszer egészét, benne a család kiemelt szerepét	211
2.3.	A keresztény egyházak öröksége a szabad vasárnap vonatkozásában általános társadalmi értéket képvisel a személyek és a családok számára, így az a közjót szolgálja	212
2.4.	A szabad vasárnap intézményét igazoló érvek a közpolitikai mezőben	215